

ONDERZOEKEN MASTER VAKTHERAPIE

OPEN UP NEW HORIZONS.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

INHOUD

ALGEMEEN

5 Inleiding

AFGESTUDEERDEN

6 Katrien Meulders

7 Aylien Yanik

8 Chrissy Ketler

9 Gila van Steen

10 Hetty Cornelissen

11 Eva Lebertz

12 Amanda Dobbenberg

13 Alja Rassek

14 Timea Kehr

15 Marthe Marsman

16 Maartje Lavrijsen

17 Jori van Dreven

18 Ingeborg Grootendorst

19 Rozemarijn Smids

20 Monique de Jong

21 Kata Böger

22 Carmen Vukman

**DR. SUZANNE
HAEYEN**

**BART
ENGELEN**

INLEIDING

BESTE COLLEGA MASTER VAKTHERAPEUTEN,

Namens de Master Vaktherapie willen wij jullie graag dit abstract-boekje aanbieden waarin de samenvattingen te vinden zijn van jullie uitgevoerde masteronderzoeken.

Wij, alle docenten van de Master Vaktherapie, zijn trots op de geleverde (onderzoek) prestaties en vinden het belangrijk dat jullie onderzoek ook zoveel mogelijk zichtbaar is en blijft. Niet alleen voor jullie als groep maar ook voor andere belangstellenden in de directe (werk)omgeving en de professionals in het bredere werkveld.

Jullie lichting van 2019-2021 gaat de geschiedenis in als de eerste groep die afstudeert als Master Vaktherapeut aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Academie Gezondheid en Vitaliteit. Een zeer heuglijk feit!

Er is door jullie de afgelopen twee jaar ontzettend hard gewerkt en we denken dat dit jullie veel heeft opgeleverd voor jullie dagelijks functioneren als vaktherapeut, nu met de titel "Master of Arts" achter je naam. Een heel mooie prestatie en we hopen natuurlijk dat jullie daar veel vruchten van plukken voor de rest van je carrière!

Met deze eerste lichting afstudeerders is het nu een mooi moment voor de oprichting van de alumnivereniging van de Master Vaktherapie. Deze alumnivereniging blijft verbonden aan de Master Vaktherapie en gaat zich richten op een terugkerend facultatief (na)scholingsaanbod voor zowel masterstudenten die op dat moment de opleiding volgen als ook voor de alumni van deze opleiding. Een belangrijk doel van de alumnivereniging is het volgen van ontwikkelingen in het vaktherapeutische werkveld en deze daar waar mogelijk in het masteronderwijs te integreren. We denken dat het waardevol is om elkaar, ook na deze opleiding, te blijven ontmoeten voor inhoudelijke uitwisseling en gewoon omdat het leuk is om elkaar weer te zien en contact te houden!

Wij wensen jullie veel inspiratie, gezondheid en werkplezier de komende jaren,

Dr. Suzanne Haeyen en Bart Engelen
Kernteam Master Vaktherapie,
mede namens alle docenten

BEGRIJPEND SPELEN: EEN CASE-SERIE STUDIE NAAR SPEL IN DRAMATHERAPIE BIJ VOLWASSENEN MET EEN DEPRESSIE.

KATRIEN MEULDERS

DRAMATHERAPEUT

Sinds 2018 is er een stijging te zien in het aantal depressies in Nederland. Er wordt gezocht naar meer effectief bewezen behandeling voor een depressie. Helaas is er een tekort aan onderzoek naar de werkzaamheid van dramatherapie (DT). Een fundament van DT ligt in het begrip spel. In de literatuur buiten DT wordt spel begrepen als doen alsof, het is vrijwillig, het draagt geen doel in zich, biedt distantie en het is in de ervaring zijn.

De hoofdvraag voor deze studie luidt als volgt: Welke veranderingen worden bij volwassenen met depressieve klachten zichtbaar tijdens en na de inzet van de interventie spel binnen DT?

Deze beschrijvende case-serie studie (N=4) onderzoekt zichtbare veranderingen binnen 16 individuele dramatherapie sessies (4 per cliënt), d.m.v. voor- en eindmetingen (BDI-II, POMS & VAMS) en semigestructureerde interviews (template-based methodologie). Resultaten laten zien dat spel ruimte geeft voor uiting van onbewuste en ongeremde emoties. Daarbij lijkt de afstand tot de ervaringen dankzij

spel, mogelijkheden te bieden voor (h)erkenning van en inzicht in de context. Dramatherapeutisch spel geeft daarmee aanknopingspunten om emoties te leren reguleren en draagt bij aan het verbeteren van stemming.

Limitatie van deze studie is dat door het behoud van standaardbehandeling het verloop van de interventie niet gemeten kon worden. Daarnaast was de onderzoeker tevens de uitvoerende therapeut van de interventies. Deze limitatie werd geprobeerd te ondervangen d.m.v. het controleren van de analyse in de semigestructureerde interviews.

Tot slot wordt er aanbevolen om de gebruikte vragenlijsten nogmaals grondig door te nemen, omdat er mogelijk geschiktere vragenlijsten bestaan voor stemming en emotieregulatie.

MASTERONDERZOEK "KRACHT VAN AANMOEDIGING".

AYLIEN YANIK

DRAMATHERAPEUT
LVR-KLINIK BEDBURG-HAU

ACHTERGROND

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) schrijft dat depressie in 2030 de meest wijdverbreide ziekte zal zijn. Depressieve patiënten lijden aan stemmingswisselingen, motorische, autonome en cognitieve stoornissen. Zelfcompassie blijkt een robuuste factor te zijn die beschermt tegen depressieve symptomen. Zelfcompassie kan bevorderd worden door middel van dramatherapie. Een behandelingsconcept voor de integratie van zelfcompassie in de dramatherapeutische behandeling van depressieve patiënten bestaat nog niet.

METHODE

De principes van "Intervention Mapping" werden toegepast om een dramatherapeutische interventie te ontwikkelen. Er werden zeven interviews met experts afgenomen en er werd een literatuurstudie verricht om de onderzoeksvraag te beantwoorden: *Hoe ziet een dramatherapeutische interventiebeschrijving voor de behandeling van depressie eruit, waarin de ontwikkeling van zelfcompassie is geïntegreerd?*

RESULTAAT

Een theoretisch en empirisch onderzocht dramatherapeutisch behandelprogramma voor depressieve patiënten werd ontwikkeld, met als doel het versterken van zelfcompassie: "Kracht van aanmoediging". Dit programma van 8 sessies richt zich verder op het ontwikkelen van spelplezier, het ontwikkelen van flexibiliteit in denken en het waarnemen, herkennen en uiten van emoties.

CONCLUSIE

Het programma "Kracht van aanmoediging" legt een basis voor verder onderzoek naar de effectiviteit van dramatherapie. Met deze resultaten worden meer mogelijkheden geboden voor vaktherapie in het gezondheidssysteem.

DE BIJDRAGE VAN BEELDDE THERAPIE AAN DE EIGENWAARDE VAN OUDEREN MET EEN CHRONISCH SOMATISCHE AANDOENING IN HET VERPLEEGHUIS: EEN EXPLOREREND ONDERZOEK.

CHRISSY KETLER

BEELDEND THERAPEUT
WOONZORGCENTRA
HAAGLANDEN

Veel ouderen met chronisch somatische aandoeningen die woonachtig zijn in het verpleeghuis ervaren een verminderde kwaliteit van leven. Eigenwaarde is voor deze doelgroep het belangrijkste component op het gebied van kwaliteit van leven.

Beeldend werken heeft een positieve invloed op psychosociale klachten en versterkt de eigenwaarde. Dit onderzoek heeft op explorerende wijze de ervaringen van cliënten opgehaald omtrent de bijdrage van beeldende therapie aan de eigenwaarde in de verpleeghuissetting. Zorgverleners en naasten zijn geïnterviewd als aanvullend perspectief.

Er is gebruik gemaakt van thematische analyse als onderzoeksmethode. Data is verzameld middels half open diepte interviews. De respondentengroep bestond uit vier cliënten, drie zorgverleners en twee naasten. Uit de data zijn vier thema's naar voren gekomen: identiteit, gemoed, sociale context en proces en product. Cliënten gaven aan dat zij het wonen in het verpleeghuis als negatief ervaren.

Beeldende therapie was voor hen juist een positieve ervaring. Het beeldend werken en praten over hun ervaringen uit de therapie met behulp van het beeldend werkstuk heeft er toe geleid dat zij negatieve opvattingen over zichzelf of hun eigenwaarde opnieuw interpreterden. De sociale context van de cliënt (medebewoners, medewerkers en naasten) hebben hier een versterkend effect op gehad.

MUZIEKTHERAPIE ALS STEMGEVER BIJ HYPOKINETISCHE DYSARTRIE BIJ MENSEN MET DE ZIEKTE VAN PARKINSON.

GILA VAN STEEN

MUZIEKTHERAPEUT
DE WEVER - TILBURG

Het aantal mensen dat de diagnose Parkinson krijgt stijgt en zal de komende jaren alleen maar toenemen. Muziektherapie staat nog niet vermeld in de multidisciplinaire richtlijn voor de Ziekte van Parkinson (ZvP), hoewel er wel aanwijzingen zijn dat muziektherapie een bijdrage kan leveren aan het welzijn van de Parkinsonpatiënt. Van alle Parkinsonpatiënten ontwikkelt bijna 90% hypokinetische dysartrie (HD), een spraakstoornis waarbij de spraakverstaanbaarheid steeds slechter wordt.

Bij deze pilotstudie zijn de effecten van neurologische muziektherapie (NMT) op de spraakverstaanbaarheid bestudeerd door twee groepen met elkaar te vergelijken. Alle deelnemers kregen een baselinemeting en een nameting na vier weken. Daarnaast is een kwalitatieve substudie verricht waarin beeldopnames van de sessies zijn geanalyseerd.

De gemeten verschillen tussen de groepen waren niet significant. De evaluatie van de beeldopnames door twee onafhankelijke observatoren liet zien dat de deelnemers goed in staat waren de aangeboden technieken over te nemen en toe te passen,

waardoor de spraakverstaanbaarheid verbeterde. Het praktijkonderzoek kende beperkingen, zoals de kleine onderzoekspopulatie en de korte onderzoeksperiode.

Bij een vervolgonderzoek moet er, naast het samenstellen van een grotere, homogene onderzoekspopulatie ook aandacht zijn voor zowel de meetinstrumenten als de meetmomenten, die alle facetten van verstaanbaar spreken voor, tijdens en na het interventieaanbod in beeld brengt. Er spelen bij de ZvP naast spraakproblematiek ook problemen met onder andere motoriek en stemming, waarbij de inzet van muziektherapie van meerwaarde kan zijn. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om integraal te kijken naar de effecten van muziektherapie bij ZvP en deze zowel kwantitatief als kwalitatief te onderzoeken.

**KRUIPT MUZIEK ONDER
DE HUID?
EEN MIXED-METHOD
MULTIPLE CASE PILOTSTUDIE
NAAR DE EFFECTIVITEIT
VAN INDIVIDUELE
MUZIEKTHERAPIE OP AGITATIE
EN HUIDGELEIDING BIJ
MENSEN MET DE ZIEKTE VAN
ALZHEIMER.**

**HETTY
CORNELISSEN**

**MUZIEKTERAPEUT
OPELLA, ZORGDIENTSTVERLENER
OP DE ZUIDELIJKE VELUWE**

De ziekte van Alzheimer (ZvA) komt veel voor in Nederland. Agitatie zorgt voor een hoge lijdensdruk bij mensen met de ZvA. Individuele muziektherapie (IMT) lijkt effectief om agitatie bij de ZvA te verminderen. Echter is er onvoldoende gevalideerd en objectief bewijs dat muziektherapie bij de ZvA effectief is.

Dit onderzoek is een eerste poging daartoe en beantwoordt de vraag: *Wat is het effect van individuele muziektherapie op agitatie en huidgeleiding bij mensen met de ziekte van Alzheimer?* Er is een mixed-method multiple case pilotstudie in een klinische setting gedaan, waarbij de gegevens van 11 individuele personen zijn verzameld en gestapeld, voor groepsvergelijking.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat twee keer per week IMT een significant effect heeft op agitatie en een mogelijk effect heeft op huidgeleiding bij de ZvA. Het is echter niet duidelijk welke factoren zijn gerelateerd aan de huidgeleiding en de uitkomsten van het onderzoek. Volgens de literatuur kan huidgeleiding ontspannen van geagiteerde momenten onderscheiden. Het onderscheid tussen verschillende soorten opwinding

(zoals boosheid, vreugde) kan huidgeleiding nog niet maken.

Onduidelijk is wat het effect van de oudere mens op de metingen is. Om de resultaten goed te kunnen duiden is verder onderzoek naar huidgeleiding en de werking hiervan bij deze doelgroep nodig.

Uit een procesevaluatie zijn zowel bevorderende als belemmerende factoren van dit onderzoek naar boven gekomen met specifieke aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

"ALS MUZIEK JE RAAKT".

**EVA
LEBERTZ**

**MUZIEKTERAPEUT
FÖRDERVEREIN MUSIKTHERAPIE
FÜR MENSCHEN IM WACHKOMA
E.V. / HAUS HÖRN, AKEN**

Muziek wordt ingezet bij de behandeling van mensen met langdurig bewustzijnsstoornis (LBS). Ook als de positieve effecten van muziektherapie op psychisch, neurologisch en fysiologisch niveau bewezen zijn, ontbreekt significant bewijs op het gebied van LBS.

Om evidentie op dit gebied aan te tonen wordt een kwantitatief vergelijkend onderzoek gedaan met aanvullende, kwalitatieve observaties over de werking van akoestische en vibroakoestische inzet van muziek bij mensen met LBS. Twee vitale parameters (zuurstofverzadiging in het bloed en de hartfrequentie) werden voor, tijdens en na de interventies gemeten en de gemiddelden via een Wilcoxon-toets met elkaar vergeleken. Uiteraard werden observaties over gedragingen zoals mimiek, motoriek en ademhaling van de deelnemers gedocumenteerd.

De resultaten gevonden bij de n=7 deelnemers toonden geen significante verschillen aan na de genoemde interventies in hartfrequentie en zuurstofverzadiging (p=0,221; p=0,140; p=0,975; p=0,683). Significantie miste in de effecten tijdens vibroakoestische stimulatie bij zuurstofverzadiging en hartfrequentie

(p=0,221; p=0,594) en tijdens akoestische stimulatie op zuurstofverzadiging in het bloed (p=0,221). Een significant verschil werd gevonden tijdens akoestische stimulatie bij de hartfrequentie in de vorm van een daling (p=0,048) (p>0,05).

De aanvullende observaties toonden eveneens verschillen tussen de interventies. Er werden positieve effecten van vibroakoestiek op de mimiek, motorische onrust, ontspanning en ademhaling geobserveerd. Vibroakoestiek blijkt een adequate toepassing te zijn binnen het behandelaanbod voor mensen met LBS.

**SPEEL ZOALS U BENT!
IMPROVISATIE OF
VOORKEURSMUZIEK
BINNEN INDIVIDUELE
MUZIEKTHERAPIE: EEN
PILOT EFFECTSTUDIE BIJ
MENSEN MET DEMENTIE
OP PROBLEEMGEDRAG EN
WELBEVINDEN.**

AMANDA DOBBENBERG

**MUZIEKTERAPEUT
ZORGCENTRA DE BETUWE**

Zo'n 80% van de mensen met dementie, binnen het verpleeghuis krijgt te maken met probleemgedrag, als agitatie, apathie, depressie, angst of psychoses. Wanneer er sprake is van probleemgedrag is wel veelal eveneens een verminderd welbevinden van de mensen met dementie. Psychosociale interventies kunnen worden ingezet wanneer het probleemgedrag aanwezig is en ook ter voorkoming hiervan. Muziektherapie kan ingezet worden als psychosociale interventie.

Deze verkennende pilotstudie onderzoekt het effect van improvisatie in vergelijking tot voorkeursmuziek binnen individuele muziektherapie gericht op probleemgedrag en welbevinden bij mensen met dementie. Middels een kwantitatief effectonderzoek (n=16) zijn twee experimentele groepen met een controlegroep vergeleken. De eerste experimentele groep (n=6) ontving vier sessies, gedurende één keer per week 30 minuten lang, de interventie improvisatie binnen individuele muziektherapie, de tweede experimentele groep (n=5) ontving vier sessies, gedurende één keer per week 30 minuten lang, de interventie voorkeursmuziek binnen individuele muziektherapie.

De controlegroep ontving geen muziektherapie, maar kreeg 'standard care as usual' (n=5).

Aan de hand van de neuropsychiatrische vragenlijst (NPI) gericht op probleemgedrag en de emotionele belasting van zorg en de Discomfort Scale Dementia of Alzheimer Type (DS-DAT) gericht op negatief en positief welbevinden kan gesteld worden dat er geen significante verschillen zijn gevonden tussen de drie groepen op probleemgedrag en welbevinden, maar wel trends zichtbaar wat betreft het positief welbevinden (tevreden gelaatsuitdrukking en ontspanning lichaamstaal) en het ervaren van emotionele belasting van de zorg. Vervolgonderzoek is noodzakelijk met een grote populatie, zodat de resultaten representatief zijn voor de populatie.

**LUISTER IN DE PRAKTIJK.
EEN KWALITATIEF
ONDERZOEK VOLGENS DE
DELPHI-METHODIEK NAAR
DE INZET VAN RECEPTIEVE
MUZIEKTHERAPIE TER
SPANNINGSREDUCTIE IN DE
FORENSISCHE ZORG.**

ALJA RASSEK

**MUZIEKTERAPEUT
POMPESTICHTING**

Muziektherapeuten in de forensische psychiatrie behandelen vaak patiënten met een hoog spanningsniveau en zetten daarbij onder andere receptieve muziektherapie in. Wat zijn hun overwegingen om deze vorm te kiezen? Om dit in kaart te brengen is onderzoek gedaan onder praktijkexperts; muziektherapeuten werkzaam in de forensische psychiatrie. De resultaten zijn voorgelegd aan researchexperts om er vanuit een wetenschappelijke invalshoek naar te kijken. Het onderzoek heeft geleid tot het definiëren van zeven domeinen die een rol spelen bij de keuze voor receptieve muziektherapie. Deze domeinen zijn verbonden in de vorm van een keuze-kompas.

Veel patiënten in de forensische psychiatrie gaan niet adequaat om met oplopende spanningen. Spanningsvermindering is daarom een veel voorkomend doel in de behandeling. De stress verminderende werking van muziektherapie is recent aangetoond. Op een effectstudie na zijn er geen studies bekend over receptieve muziektherapie in de forensische psychiatrie.

Om zicht te krijgen op hoe, wanneer en waarom muziektherapeuten in de forensische psychiatrie receptieve muziektherapie inzetten ter spanningsreductie is kwalitatief onderzoek gedaan via de Delphi-methode. Praktijkkennis is opgehaald door middel van vragenlijsten en thematisch geanalyseerd. Researchexperts hebben de uitkomsten gelinkt aan vakliteratuur.

Uiteindelijk kunnen zeven domeinen worden onderscheiden waarop therapeuten in de praktijk afstemmen: (1) kennis, (2) attitude, (3) werkvormen, (4) gegevens en observaties over de patiënt, (5) sub- en sessiedoelen, (6) behandelfase /locatie en (7) werkingsmechanismen.

Ter bevordering van kennisinnovatie wordt het doen van verder onderzoek aanbevolen.

NACHTMERRIES IN BEELD: EEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR EEN BEELDEND THERAPEUTISCHE INTERVENTIE GEBASEERD OP IMAGERY REHEARSAL.

TIMEA KEHR

**BEELDEND THERAPEUT
AFDELING PSYCHOSOMATIEK,
LVR MEHRHEIM, KEULEN**

Posttraumatische nachtmerries (PTN) zijn een frequent symptoom na een traumatische gebeurtenis. Imagery Rehearsal Therapy (IRT) biedt momenteel het beste bewijs voor een effectieve behandeling, hoewel daarbij hoge uitvalpercentages voorkomen.

Beeldende therapie kan dit tegengaan, door een meer indirecte, non-verbale, en vaak speelse benadering die vermijding helpt doorbreken. Dit onderzoek richt zich op het perspectief van de patiënt op een op beeldende therapie gebaseerde IRT-behandeling (IR-AT) voor PTNs, waarbij de perceptie van de patiënt over de behandeling wordt onderzocht.

Een collectieve casestudy met drie patiënten werd gebruikt om de IR-AT behandeling te illustreren. Daarnaast werden semi-gestructureerde interviews met zowel de patiënten van de case studies als hun respectievelijke therapeuten uitgevoerd en geanalyseerd met de thematische analyse benadering.

Na de IR-AT behandeling voor PTN ervoeren de patiënten een dialectische beweging tussen confrontatie

en overwinnen. Dit laatste werd ondersteund door de expressie van de patiënt in het beeldende medium en de ontwikkeling van zelfredzaamheid. Het resulteerde in een integratie van het trauma. Alle patiënten ervoeren minder angst om nachtmerries te hebben en voelden zich rustiger over hun trauma. IR-AT kan dus gesteld worden als een potentiële en veelbelovende interventie voor patiënten die lijden aan posttraumatische nachtmerries.

Dit onderzoek biedt inzichten van IR-AT behandeling voor PTN's in de praktijk en voegt het perspectief van de patiënt toe aan voorafgaand onderzoek over dit onderwerp. Toekomstig onderzoek kan op deze basis voortbouwen om de mechanismen en effecten van IR-AT voor PTN's verder in vast te leggen.

HET EXPRESSIVE THERAPIES CONTINUUM EN MENTALISEREN BEVORDERENDE BEELDEND THERAPIE BIJ MENSEN MET EEN CLUSTER B/C PERSOONLIJKHEIDSTOORNIS, EEN GESLAAGD HUWELIJK!

MARTHE MARSMAN

BEELDEND THERAPEUT

Het Expressive Therapies Continuum (ETC) wordt steeds vaker ingezet binnen verschillende vormen van beeldende therapie, zo ook bij Mentaliseren Bevorderende Beeldende Therapie. Maar er is nog weinig bekend over de therapeutische werking van het ETC.

Om te verkennen wat patiënten met een cluster B/C persoonlijkheidsstoornis ervaren als bijdrage van het ETC bij het vergroten van het mentaliserend vermogen, zijn tien respondenten geïnterviewd. Voor het verzamelen en analyseren van data is gebruik gemaakt van de Grounded Theory Approach, waarbij uit de data hoofdcategorieën zijn gevormd en samengevoegd in een theorie.

Volgens de respondenten draagt de structuur die het ETC biedt bij aan het vergroten van inzicht, het krijgen van alternatieve mogelijkheden, het verbeteren van de emotieregulatie en het vergroten van de autonomie. De theorie lijkt vooral toepasbaar bij patiënten met voorkeur voor cognitieve informatieverwerking.

Gezien de omvang en de bewijskracht van het onderzoek wordt verder onderzoek sterk aanbevolen.

WAT IS HIER AAN HET WERK? KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR DE WERKZAME FACTOREN (WF) VAN DE COMMUNICATIE & ASSERTIVITEITSTRAINING (CAT).

MAARTJE LAVRIJSEN

BEELDEND THERAPEUT
PENITENTIAIR PSYCHIATRISCH
CENTRUM VUGHT

INLEIDING

De Communicatie & Assertiviteitstraining (CAT) is een consensus-based vaktherapeutische interventie en heeft als doel het vergroten van het repertoire aan sociale- en communicatieve vaardigheden en assertief gedrag. De hoofdvraag van dit onderzoek is: Wat zijn de werkzame factoren (WF) van de CAT, volgens patiënten, vaktherapeuten en overige professionals met ervaringskennis over de interventie? Welke factoren dragen volgens hen bij aan het verbeteren van sociale en communicatieve vaardigheden en assertief gedrag en wat is hierin de specifieke werking van vaktherapie? Kan er op basis van de bevindingen een heldere beschrijving ontstaan van de WF van de CAT en kunnen er specifieke vaktherapeutische WF worden geïdentificeerd?

METHODE

Kwalitatief onderzoek met individuele diepte-interviews en een focusgroep waarbij de data werd geanalyseerd volgens de principes van de thematische analyse.

RESULTATEN

Er zijn tien WF gevonden waarvan er drie zijn aan te wijzen als specifiek vaktherapeutisch (zie *). De gevonden WF zijn: structuur; veilige oefenomgeving; therapeutisch groepsproces; speelse aanpak*; vaardigheden ontwikkelen middels vaktherapeutische werkvormen; lichaamssignalen vertalen naar assertieve communicatie*; het wordt concreet*; confrontatie met eigen gedrag tijdens de werkvorm; inzicht krijgen; en geloof in eigen kunnen*.

DISCUSSIE EN CONCLUSIE

Er is een toename aan WF vergeleken met de productbeschrijving van de CAT waarvan er drie zijn geïdentificeerd als specifiek vaktherapeutisch. Ondanks enkele beperkingen van dit onderzoek draagt het bij aan het creëren van een solide basis voor effectonderzoek in de toekomst.

IMPLICATIES

Op basis van dit onderzoek kan de productbeschrijving worden aangescherpt.

"GEVANGEN DOOR EMOTIES": EEN GROUNDED THEORY-ONDERZOEK NAAR EEN EMOTIEGERICHTE DRAMATHERAPIE METHODE VOOR DE FORENSISCHE VERSLAVINGSZORG.

JORI VAN DREVEN

DRAMATHERAPEUT
LVR-KLINIK BEDBURG HAU

Het artikel presenteert een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van dramatherapeuten die emotiegericht werken met verslaafde delinquenten. Hiervoor werden acht dramatherapeuten uit Nederland, België en Duitsland geïnterviewd. De interviews zijn getranscribeerd, gecodeerd en geanalyseerd volgens de technieken van Grounded Theory.

Binnen de emotiegerichte dramatherapie geven de dramatherapeuten aan dat door het vormgeven van emotie binnen het medium drama, de cliënt zijn emoties bewust kan ervaren en dat zij zo door de lagen heen kunnen werken. Zo kunnen de oorzaken van emotionele problemen worden aangepakt.

Dit onderzoek brengt een theorie naar voren over hoe dramatherapeuten dit doen. Als eerste wordt de therapeutische relatie als belangrijkste onderdeel gezien. Hierbij is de gewaarwording van veiligheid essentieel. Als tweede heeft de dramatherapeut de taak om dynamisch met het medium drama te werk te gaan en hiermee te kunnen afstemmen op de cliënt. De dramatherapeut heeft een speelse, empathische, confronterende houding, en is alert en betrouwbaar.

De therapeutische taken die zij moeten volbrengen zijn het creëren van veiligheid, het onderzoeken van emotieschema's, het focussen en het bewust ervaren van primaire emoties. De emotiegerichte dramatherapeutische werkvormen vallen binnen de realistische stijl en provoceren emoties bij de cliënt. Er wordt veel gewerkt met scène-werk, fysieke oefeningen, symboliek en tekst. Buiten het kiezen van een geschikte werkvorm zijn er verschillende technieken die buiten en binnen het medium kunnen worden ingezet.

"Door de lagen heen werken"

**SPANNING REGULEREN =
SPANNING REDUCEREN
EEN N=1 ONDERZOEK NAAR
BEELDDE THERAPIE IN DE
SPANNINGSREGULATIEFASE
VAN AFFECT REGULERENDE
VAKTHERAPIE.**

INGEBORG GROOTENDORST

**BEELDEND THERAPEUT
LEVEL "SPECIALISTEN VOOR
JEUGD EN GEZIN" IN AMSTERDAM**

Omgaan met spanning draagt bij aan de ontwikkeling van het zelfregulerend vermogen van een kind. Een kind dat heeft geleerd op volwassenen te kunnen vertrouwen, kan bij oplopende stress steun bij de leerkracht of ouder zoeken. Kinderen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) hebben een grotere kans op gedragsproblemen en problemen met zelfregulatie. Een interventie die gericht is op verbetering van de zelfregulatie en waarbij het netwerk van het kind betrokken wordt is Affect regulerende Vaktherapie (ArVT). Bij deze interventie is de eerste fase van behandeling gericht op ontspanning.

In deze systemische N=1 studie is onderzocht wat de resultaten zijn van de spanningsregulatiefase bij een LVB-kind dat beeldende therapie middels ArVT aangeboden kreeg. Een mixed-models analyse werd uitgevoerd door de resultaten van voor- en nametingen met de vragenlijsten SDQ en ZO! en tussentijdse metingen aan de hand van 2 Goal Attainment Scaling (GAS)-lijsten met elkaar te vergelijken. Na de interventieperiode is een significante afname van de spanning bij het kind gemeten.

De resultaten van de metingen betreffende probleemgedrag laten geen significant verminderde spanning zien na de interventieperiode. Het werken met GAS-lijsten bleek waardevol als aanvulling op de in de interventie aangeboden psycho-educatie aan het netwerk van het kind om te komen tot meer overeenstemming in probleemduiding en interpretatie van observaties. Vervolgonderzoek wordt aanbevolen.

**MOGELIJKHEDEN NA
HERSENLETSEL
EEN SYSTEMATIC REVIEW
NAAR HET EFFECT VAN
BEELDDE THERAPIE
OP DE KWALITEIT
VAN LEVEN VAN PATIËNTEN
MET NIET AANGEBOREN
HERSENLETSEL.**

ROZEMARIJN SMIDS

**BEELDEND THERAPEUT
WOONZORGCENTRA
HAAGLANDEN**

De populatie patiënten met niet aangeboren hersenletsel (NAH) groeit elk jaar. De meest voorkomende behandeling is grotendeels gefocust op het behalen van zo veel mogelijk fysiek herstel. Uit onderzoek blijkt dat er te weinig aandacht voor psychosociale ondersteuning is. Beeldende therapie kan hierin een uitkomst bieden.

Een systematic review naar het effect van beeldende therapie op de kwaliteit van leven van patiënten met NAH is uitgevoerd. Er is een systematisch literatuuronderzoek gedaan in verschillende wetenschappelijke databanken. Met hulp van een peer reviewer zijn er kwaliteitsbeoordelingen en een kwalitatieve analyse uitgevoerd.

Van de 37 mogelijk relevante artikelen uit de databanken zijn er negen geïncludeerd in de systematic review. Uit deze artikelen zijn zes thema's geëxtraheerd, namelijk; zelfvertrouwen, communicatie en zelfexpressie, zelfinzicht, verwerking en emotieregulatie, positieve ervaring en het belang van groepstherapie. Beeldende therapie wordt beschreven als een positief effect

hebbend op deze thema's en draagt daardoor bij aan de kwaliteit van leven van patiënten met NAH.

Vervolgonderzoek over beeldende therapie bij (ex) militairen met hersenletsel en over de werkzame elementen van beeldende therapie wordt aanbevolen.

SPANNINGSVERLAGING DOOR MIDDEL VAN VORMTEKENEN BIJ MENSEN MET EN ZONDER EEN PERSOONLIJKHEIDSTOORNIS, CLUSTER B/C.

MONIQUE DE JONG

BEELDEND THERAPEUT
GGZ NEDERLANDS
PSYCHOANALYTISCH INSTITUUT
TE AMSTERDAM

Om goed te kunnen profiteren van een psychotherapeutische behandeling is een optimaal spanningsniveau essentieel.

Dit kwantitatieve onderzoek richt zich op de vraag of beeldende therapie spanningsverlagend werkt bij mensen met en zonder een persoonlijkheidsstoornis. Deelnemers volgden drie sessies vormtekenen. Voor- en achteraf vulden zij een zelfrapportage in, de Mindful Attention Awareness Scale (MAAS). Tevens gaven zij hun spanning een score op de Visual Analogue Scale (VAS).

Uit dit onderzoek blijkt dat vormtekenen de spanning bij mensen met een persoonlijkheidsstoornis verlaagt. Bovendien blijkt dat de spanning bij mensen zonder een persoonlijkheidsstoornis meer verlaagt.

Er kunnen meerdere oorzaken zijn voor dit resultaat, zoals angst voor ontspanning bij mensen met persoonlijkheidsstoornis of dat de term ontspanning voor mensen wat anders betekent.

Maar het gegeven blijft dat de spanning wordt verlaagd door het beoefenen van vormtekenen. Zodoende nodigen deze resultaten uit tot een onderzoek met meerdere deelnemers en meetinstrumenten die een objectiever resultaat kunnen genereren, zoals een hartslagvariabele meter.

BEELDDE THERAPIE EN SELF EFFICACY. KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR DE WAARNEMING VAN SELF-EFFICACY TIJDENS DE BEELDEND THERAPEUTISCHE MODULE BASE, GEBASEERD OP HET ETC IN DE NEUROPSYCHIATRIE.

KATA BÖGER

BEELDEND THERAPEUT
VINCENT VAN GOGH
VOOR GEZONDHEID,
TOPKLINISCH CENTRUM VOOR
NEUROPSYCHIATRIE, VENRAY

In mijn werk als beeldend therapeut bij het Centrum voor Neuropsychiatrie kom ik regelmatig mensen tegen met een lange ziektegeschiedenis. Hierdoor hebben zij vaak een zeer lage waargenomen self-efficacy, het vertrouwen in eigen kunnen. Beeldende therapie kan bijdragen aan het versterken van deze self-efficacy. De theorie laat zien dat dit loopt via vier processen: succeservaringen, een positieve stemming tijdens het beeldend werken, vicarious learning (het leren van anderen) en verbal persuasion.

Dit artikel beschrijft een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van patiënten in een psychiatrische setting die deelnamen aan een module beeldende therapie speciaal gericht op het versterken van de waargenomen self-efficacy.

Vijf participanten met een ernstige psychiatrische aandoening namen deel aan zes sessies beeldende therapie waarin zij werkvormen kregen aangeboden gericht op het beleven van succeservaringen. Hun ervaringen werden vastgelegd door middel van semi-gestructureerde interviews afgenomen na het doorlopen van de sessies. Deze werden, samen met

sessieverslagen, observatielijsten en interviews met behandelaren, thematisch geanalyseerd.

De resultaten tonen dat deelnemen aan de sessies een bijdrage leverde aan het versterken van de self-efficacy van de deelnemers. Succeservaringen konden verschillende vormen aannemen: het behalen van persoonlijke doelen, handelen en activatie, lichtheid en loslaten, flow-ervaringen, en autonomie. Abstracte en experimentele werkvormen droegen het meest bij aan de succeservaringen.

Mijn onderzoek laat zien dat cliënten met een lange geschiedenis in de psychiatrische hulpverlening baat hebben bij beeldende therapie om het vertrouwen in eigen handelen te versterken. Het onderzoek biedt aanknopingspunten voor praktische toepassing en verdere onderzoeksvragen.

**ALS DE LIEFDE EEN DRAMA IS.
EEN PILOTSTUDIE NAAR
HET VERSTERKEN VAN
EMPATHIE DOOR MIDDEL VAN
DRAMATHERAPIE BIJ KOPPELS
MET INTERPERSOONLIJKE
CONFLICTEN WAARBIJ
EEN VAN DE PARTNERS
GEDIAGNOSTICEERD
IS MET BORDERLINE
PERSOONLIJKHEIDSTOORNIS.**

CARMEN VUKMAN

DRAMATHERAPEUT CARE TO CHANGE

In deze vergelijkende studie wordt het effect van de (psycho)dramatherapie methode Simultaneous Action-Observer Strategy (SA-OS) interventie bij Borderlinepersoonlijkheidsstoornis (BPS) koppels in conflict onderzocht om de meerwaarde van (psycho)dramatherapie aan te tonen in vergelijking met vier de Emotie Focus Therapie (EFT) sessies.

De meerwaarde van beide interventies werd onderzocht door vier uitvoerders, waarvan twee EFT therapeuten en twee (psycho)dramatherapeuten. Twintig deelnemers (= 10 koppels) namen deel aan deze pilotstudie naar het verbeteren van tevredenheid in relaties en het vergroten van het empathisch vermogen tussen koppels waar sprake is van een Borderline Persoonlijkheidsstoornis/ problematiek (BPS) bij een van de partners.

Het effect van de (psycho)dramatische onderbouwde SA-OS methodiek, op elementen van empathie en vriendschap bij koppels met interpersoonlijke conflicten wegens BPS problematiek bij een van de partners, werd in deze pilotstudie niet significant aangetoond. Het effect van de EFT (Houd-Me-Vast) interventie blijft

eveneens uit. Echter zijn er aanwijzingen dat de koppels uit de SA-OS interventiegroep positieve effecten hebben ervaren. De BPS participanten zijn, naar eigen zeggen, verrast door de inleving van hun partner, zonder BPS, in hun binnenwereld.

Vervolgonderzoek met een langere interventieperiode, een controlegroep, passende vragenlijsten inclusief kwalitatieve instrumenten voor de subjectieve waarneming en een grotere populatie zal mogelijk het effect van dramatherapie bij BPS koppels in conflict wel aantonen.

OPEN UP NEW HORIZONS.

BEZOEKADRES

Kapittelweg 33
6525 EN Nijmegen
T 024 - 353 05 00
E Ask@han.nl
www.han.nl/mvt